

Saksbehandlar: Torbjørn Hasund, Marianne Bugge, Fylkesrådmannen
Sak nr.: 17/8635-2

To marine verneområde - Stad og Dalsfjorden

Fylkesrådmannen rår fylkesutvalet til å gjere slikt vedtak:

Fylkeskommunen tek varsel om oppstart av verneplanprosessane til vitande. Det vert vist til saksutgreiinga når det gjeld innspel til oppstart av verneplanarbeidet. Fylkeskommunen vil kome attende med nærare innspel knytt til våre ansvarsområde når utkast til verneplan kjem på høyring.

Vedlegg:

- Kart planområdegrense Stad
- Kart planområdegrense Dalsfjorden
- Marint vern kring Stad – omtale
- Marint vern i Dalsfjorden – omtale
- Marine kulturminne – melding frå Bergen sjøfartsmuseum

SAKSFRAMSTILLING

1. Samandrag

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har meldt oppstart av arbeidet med å vurdere to område som marine verneområde, Stad og Dalsfjorden. Planområda inneheld mange fag- og interesseområde som fylkeskommunen har forvaltningsansvar for, t.d. kulturminne, akvakultur, reiseliv og friluftsliv.

2. Bakgrunn for saka

Fylkesmannen melde i brev av 03.11.2017 oppstart av verneprosess for to marine verneområde, Stad og Dalsfjorden. Oppstartsmeldinga er starten på ein prosess som skal resultere i konkrete verneframlegg.

Arbeidet med marint vern er forankra gjennom fleire stortingsmeldingar og handsaming i Stortinget. Varsel om verneplanarbeid for marine miljø kom først gjennom stortingsmelding nr 68 (1980-81) «Vern av norsk natur». I «Utredning DN nr. 1995» var Stad og Dalsfjorden med i ei liste over eigna marine verneområde. Eit nasjonalt, rådgjevande utval kom i 2004 med si endelege tilråding om område som skulle oppfylle nasjonale mål om vern av undersjøisk natur.

Stad – verneverdiar, føremål og verknader av vernet

Kandidatområdet kring Stad omfattar areal i Selje kommune, og er ein god representant for dei ekstremt eksponerte delane av kysten. Planområdet er på i alt ca. 114 km². Farvatnet er relativt grunt, og med særigne bølgetilhøve på noko av den mest vêrharde av kysten. Området utgjer den inste delen av kontinentalsokkelen kring Stad, og størstedelen har ei djupne < 50 m, medan ytst er djupna kring 200 m.

Føremål

Å ta vare på eit representativt havområde på den ytre, eksponerte kysten, frå land til ope hav. Verneverdiane i området er knytt til botnen og botnorganismane, og den store spennvidda i djupnetilhøve, botntilhøve og eksponeringsgrad, som til saman gjev stor spennvidde i plante- og dyreliv. Verneverdiane er altså knytt til mangfaldet av undersjøiske naturtypar.

Moglege verknader av eit vern

Restriksjonsnivå når det gjeld ulike aktivitetar skal utgreiast nærare i den vidare prosessen med utgangspunkt i tilrådingane frå "Rådgivende utvalg for marin verneplan". Eit vernevedtak vil føre til restriksjonar på tekniske inngrep i området som vert verna. Det gjeld tiltak som t.d. utfylling, byggjeaktivitet, mudring, deponering av masse, undervasssprenging, kabellegging, utnytting av mineralske ressursar og installasjonar for energiutnytting. Mindre tiltak i form av utfylling, bygging og kabellegging bør derimot kunne vurderast. Eventuelle utslepp av kjølevatn, eller anna som berre påverkar vassmassane, vil i dette området truleg ikkje vere så problematisk, då området har stor naturleg vassutskifting. Det er likevel viktig i den vidare prosessen å få drøfta kva inngrep som kan verte aktuelle i framtida, og kva som i tilfelle bør kunne tillatast. Det vert ikkje lagt opp til restriksjonar på drift og vedlikehald av eksisterande anlegg og innretningar.

Tekniske inngrep som t.d. plassering av nye kaiar eller småbåthamner må skje med varsemd, og større tiltak bør som nemnt unngåast. Dersom rørleidningar og kablar må leggjast i området, bør det skje i utvalde korridorar og med skånsame metodar slik at påverknaden vert minst mogleg.

Dalsfjorden – verneverdiar, føremål og verknader av vernet

Dalsfjorden er ein relativt smal fjord omgjeven av bratte skogkledd ryggar, utgrave av innlandsisen frå om lag 2,5 mill. år sidan. Planområdet er ca. 11,3 km² og ligg i Gaular, Fjaler og Askvoll kommunar.

Fjordbassenget innanfor terskelen ved Nishammar har ei største djupne på 172 m, og både Storelva med Laukelandsfossen og Fossedalselva renn ut i fjorden her. Lenger inn i fjorden er det ein terskel ved Halsnes, og bassenget innanfor har ei største djupne på 97 m. Det tronge Svesundet ved Bygstad fører inn til den inste pollen ved Osen, som har ei djupn på 30 m (Osen er allereie verna som naturreservat). Området er lite påverka av utbygging og ureining. Fjorden er liten, og med fleire spesielle biologiske førekomstar (korallar, sjeldne brakkvassplantar, rike straumområde).

Føremål

Å ta vare på ein særeigen, avskjerma fjord forma av innlandsisen si utgraving for om lag 2,5 millionar år sidan, med spesielle straumtilhøve og ein uvanleg kombinasjon av stor ferskvass-tilførsel og artsrike hardbotnsamfunn, og eit (allereie verna) nasjonalt verdifullt estuarområde med sjeldsynte planteartar.

Moglege verknader av eit vern

Vern vil sannsynlegvis ha små negative konsekvensar for ulike brukarinteresser. Det er ikkje tenkt lagt restriksjonar på fiske i vass-søyla, dvs. med reiskap som ikkje slit på botnen.

Restriksjonsnivå når det gjeld ulike aktivitetar skal utgreiast nærare i den vidare prosessen. Eit vernevedtak vil føre til restriksjonar på tekniske inngrep i området som vert verna. Dette gjeld tiltak som utfylling, byggjeaktivitet, mudring, deponering av masse, undervasssprenging, kabellegging, utnytting av mineralske ressursar og installasjonar for energiutnytting. Mindre tiltak i form av utfylling, bygging og kabellegging bør derimot kunne vurderast. Eventuelle utslepp av kjølevatn, eller anna som påverkar dei fysiske eigenskapane og dynamikken til vassmassane, vil neppe kunne tillatast. Det er viktig i den vidare prosessen å få drøfta kva inngrep som kan verte aktuelle i framtida, og kva som i tilfelle bør kunne tillatast. Det vert ikkje lagt opp til restriksjonar på drift og vedlikehald av eksisterande anlegg og innretningar.

Tekniske inngrep som t.d. plassering av nye kaiar eller småbåthamner må skje med varsemd, og større tiltak bør som nemnt unngåast. Dersom rørleidningar og kablar må leggjast i

området, bør det skje i utvalde korridorar og med skånsame metodar slik at påverknaden vert minst mogleg.

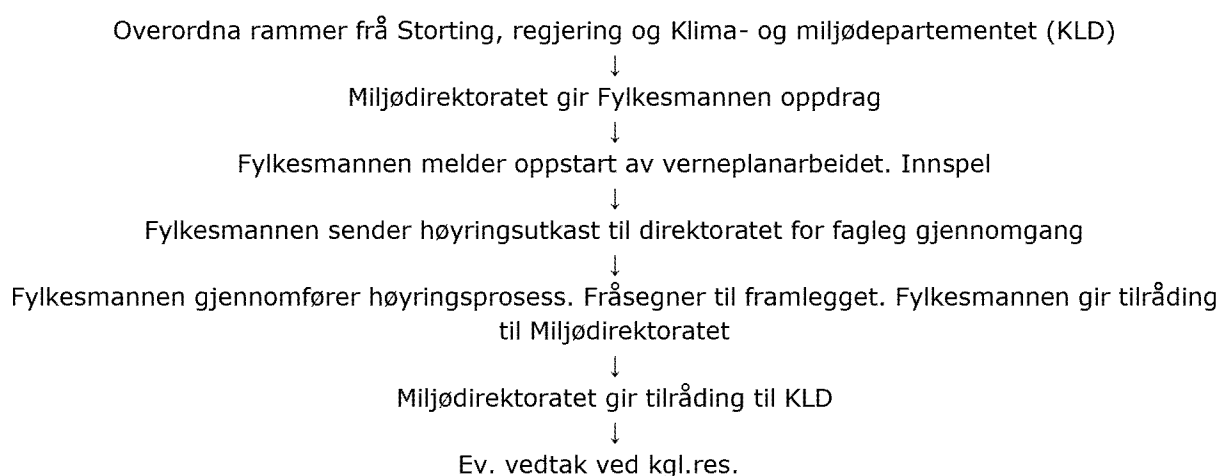
Avgrensing og privat eigedom

Det vert vist til vedlagte kart for avgrensing. Avgrensinga inn mot kysten varierer avhengig av om kystlinja allereie er verna eller ikkje. Der det er eksisterande verneområde som går ut eller ned til sjøen, føreslår vi å trekke grensa slik at tidevassona blir inkludert, dvs. slik at marine verneområde og andre område verna etter naturmangfaldlova grenser til kvarandre.

Utanom dei tilfella føreslår fylkesmannen at grensa i hovudsak blir trekt utanfor privat grunn (dvs. marbakken, to meters djup). Med bakgrunn i dette, er det heller ikkje sendt brev direkte til alle eigedommar som grensar til kandidatområdet, berre dei med eigedomar i eksisterande verneområde.

Prosess

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane som er ansvarleg for å utarbeide verneframlegget og sende dette på høyring etter rammer sett av Miljødirektoratet. Saksgangen er slik:



3. Vurderingar og konsekvensar

Det skal utarbeidast forvaltningsplanar for verneområda, desse vil omtale tiltak for å fremje føremålet med vernet, og konkretisere korleis verneforskrifta og eventuelt andre juridiske verkemiddel skal praktiserast. For Dalsfjorden er det trekt fram at viktige tema venteleg vil vere betre kartlegging av fjordbotnen, for å få oversikt over utbreiinga av dei mest interessante hardbotnsamfunna, og andre artssamfunn og botnmiljø som fortener spesielle omsyn.

For det marine verneområdet ved Stad føreligg det grunnkart, det er også tilgjengelege videotransekt som kan nyttast for vidare granskningar og kartlegging. Vi vil sterkt oppmode miljøforvaltninga å nyttiggjere seg denne informasjonen for å auke kunnskapen om området.

I og med at arbeidet er i oppstartsfasen av ein verneprosess, vil vårt viktigaste innspel vere å opplyse om dei interesser fylkeskommunen representerer og som kan verte påverka av ein verneplan.

Kulturminne

I omtalane av dei to føreslegne verneområda er ein del kulturminne på land utanfor vernesona omtala. Når det gjeld området i Dalsfjorden, er det to bygningar som er freda i medhald av Lov om kulturminne som ligg like utafor grensa til det føreslegne verneområdet. Dette er hovudhuset på garden Sveen og hovudhuset på Osen, begge inst i Dalsfjorden. På begge gardane er det i tillegg fleire verneverdige bygningar. Då begge desse husa vart freda i 1923, omfattar fredinga berre desse to bygningane. Dei øvrige bygningane og kulturlandskapet rundt var ikkje omfatta av fredinga. I dag er ein innan kulturminnevernet oppteken av å bevare heilskapen mellom dei ulike kulturminna og kulturlandskapet. Fjorden som ferdslveg var viktig for livet ved fjordane, og ein

vesentleg del av kulturlandskapet rundt dei to freda bygningane. Eit vern av fjorden vil såleis etter fylkesrådmannen si vurdering vere positivt for bevaringa av kulturlandskapet knytt til dei freda husa på Sveen og Osen.

Planavgrensinga går i sjø og marine kulturminne vert omfatta av planen. Saka vart sendt vidare til Bergen sjøfartsmuseum for uttale. Museet kjenner til marine kulturminne innanfor begge dei to aktuelle verneområda. Dei stiller seg positive til forslaget om marine verneområde og dei effektane dette vil ha på dei marine natur- og kulturmiljøa i områda.

Då dei føreslåtte verneforskriftene ikkje hindrar alle tiltak i områda blir det fortsatt aktuelt for museet å utføre registreringar i områda i samband med planarbeid eller tiltak. Vi viser til vedlagt brev frå museet.

Akvakultur, inkludert skjelanlegg

I det utvida marine verneområdet i Dalsfjorden er det gitt løyve til to akvakulturanlegg for dyrking av blåskjel. Sjølv om desse anlegga ikkje er i drift per i dag, må ikkje ein verneplan hindre ny verksemd på desse lokalitetane. Verneplanen må også ta høgde for ev. etablering av landbaserte akvakulturanlegg, og diskutere kva som kan akseptertast av utslepp frå slike anlegg.

Friluftsliv

Stadlandet er eit viktig friluftsområde. Av dei som er knytt til sjø og direkte til verneframlegget er Hoddevika og Ervika nemnde i omtalen av Stadt. I fylkesatlas er også Honningsvågen og Tungevågen registrerte som lokalt viktige friluftsområde. Slik vi oppfattar verneframlegget vil det ikkje vere til hinder for eksisterande bruk av området til friluftsliv.

Reiseliv

Det er ei viss marknadsføring av friluftsliv knytt til det verna Gaularvassdraget, og i Osen naturreservat er eit lokalt viktig friluftsområde (bading). Det går ein nasjonal turistveg over Gaularfjellet. Stad har lenge vore og er eit viktig område for reiseliv i fylket og har eit vidare potensiale. Marine verneplanar i desse områda vil ikkje truge desse interessene. Det vil heller vere slik at marine verneområde vil kunne styrke sjø og fjord og områda kring som turistmål. Vi vil likevel understreke at det er eit poeng at det framleis vil kunne vere mogleg å leggje til rette nødvendig og føremålstenleg infrastruktur, og at det ikkje vert lagt restriksjonar på eksisterande og potensiell bruk av område i samanheng med reiseliv.

Vassforvaltning

Regional plan for vassforvaltning (2015) omfattar både fjord og sjøområde, og begge verneframlegga er såleis omfatta av planen. Verneområdet omfattar delar av 3 vassførekomstar, Sildegapet, Stadt – Runde og Vanylvs GAPet, alle har god økologisk tilstand. Verneframlegg Dalsfjorden er del av vassførekomst Dalsfjorden. Også denne har i dag status god økologisk tilstand. Eit marint verneområde som vernar om biologisk mangfald i havet vil styrke målet i regional plan for vassforvaltning om minst god økologisk tilstand i vassførekomstane. Eventuelle restriksjonar knytt til verneområdet, med mål om å ta vare på og ev. betre den økologiske tilstand til plante- og dyrelivet i havet/fjorden, må leggje Regional plan for vassforvaltning til grunn i den vidare verneprosessen. I vassforvaltningsplanen er det i dag ingen tiltak skissert for å betre den økologiske tilstanden knytt til dei aktuelle vassførekomstane for marint vern. Planen skal reviderast innan 2021.

4. Konklusjon

Vern av dei marine områda Stad og Dalsfjorden vil medføra restriksjonar på bruk og tilrettelegging for ulike aktivitetar innfor vernegrensene. Vårt viktigaste innspel vil i denne fasen vere at det vert opplyst best mogleg om dei fagområda fylkeskommunen representerer, og som kan verte påverka av ein verneplan.

Det er i prosessen vidare viktig å ta omsyn til eksisterande næring, reiseliv og friluftsliv. Fylkeskommunen legg til grunn at det framleis vil vera mogleg med ei viss utvikling og tilrettelegging

av nødvendig infrastruktur innanfor desse områda. Eit vern kan auka interessa og attraktiviteten for eit område som turistmål, og dette må det takast omsyn til.

Vi viser til regionale planar og strategiar for fylkeskommunen sine ansvarsområde, som del av grunnlaget for arbeidet. Det er viktig å syta for at eit best mogleg kunnskapsgrunnlag vert lagt til grunn for føringar og vurderingar innafor verneområda. Vidare er det viktig med ein brei og god medverknadsprosess for å få fram ulike interesser, og for å sikra ei best mogleg integrering av verneplanen. Fylkeskommunen tek varsel om oppstart av verneplanprosessane til vitande, og vil gi meir inngåande innspel knytt til sine ansvarsområda når utkast til verneplan ligg føre.